

ՊԱՐԻՔԱՆԻՐԵՐ

Կոստանդնուպոլիս, 14 Նոյեմբեր :

Արեւած օր օդը խիստ տոգուր ըլլալով, ի հասիաւ լիքան մղկիթէն ելլէն ետքը պտուտելու գնաց կառքով : Բարձրապատիւ մեծ զօրապետ Ռիզա փաշան, ու պալատի քանի մը պաշտօնատարները Նոյեմբերի ի հասիաւութեան հետը էին :

— Լրտարքին գործոց պաշտօնատար Ռիֆաթ փաշան չորեքշաբթի օրը այցելութեան գնաց Բնգալիոյ Ռուսիոյ : Լստարքի ու Բուսիոյ զեապաններուն : Բնգալիոյ զեապան Սըր Սըրէգֆօրդ Վէնիկը Ռիֆաթ փաշային այցելութիւնը ընդունելու համար յատկապէս Պէոյիւք Տէրէէն եկաւ Տէփասէշըն շոգենաւով :

— Լրիֆ փաշային տղան Ռիֆաթ պէյը, արտաքին գործոց պաշտօնատարութեան Կօտար անուանեցաւ : (Խարիճիէ քեաթիպի), Կէտիմ Էֆէնտիին տեղը, որ Սահմաիյալ Բէշիմ փաշային հետ Կաղղիս պալատի երթոյ խորհրդականի պաշտօնով :

— Սահմաիյալ Ռիֆաթ փաշային տղուն Ռիֆաթ պէյին Խոճաքեանութեան աստիճան շնորհուցաւ :

— Կառահանգիստը եղած հոռմի մէկ մեծ նաւակի մէջ ստատիկ կըլլաւ մը արտահանուան անցած օր, պահապան զօրքերուն ու յոյն նաւատիրներուն մէջ, որուն ստոյգ պատճառը ինչուան հիմայ չիմացուցաւ : Կառավարութիւնը քանի մը հոգի աս կուռնդներէն քանտը դրաւ :

Երրորդմէն Նոյեմբեր 7 Թիւով եկած նամակները կըմանուցանէն Թէ, օսմանցւոյ ու պարսից մէջ ե

ղած վէճին կարգադրութեանը համար սահմանաւ հոգաբարձուները զրեթէ ամէն շաբաթ մէկ տեղ կըժողվուին ու խորհուրդ կընեն աս գործին արժանաւոր վախճան մը տալու համար : Բայց ինչուան հիմայ չիմացուցաւ ինչ կարգադրութիւն ըլլալը . որովհետեւ հոգաբարձուները մեծ զգուշութեամբ ծածուկ կըպահեն իրենց ըրած խորհուրդները : Հասարակօրէն կըկարծուի Թէ քիչ ժամանակի մէջ պիտի որ չլըմննայ աս գործը : Երկրաշարժութեան ցնցումները տանրհինգ օրէ Դէր բոլորովին դադարէն են, ու աս դժբաղդ զիպուածէն առաջ եկած վնասները այնքան մեծ չեն եղեր, ինչպէս որ առջի բերանը կարծուէր է :

ԵԳԻՊՏՈՍ

Ընթերցանողիս, 4 Նոյեմբեր :

Քանի մը օր կայ որ Բարձրապատիւ փոխարքան Վահիդէէն ելլելով, Սէրին Լազիպոսը ճամբորդութիւն ընելու գնաց, հետը առնելով Լինան Էֆէնտին ու մէկ ուրիշ ճարտարագործ մը Լա (Էնժէնիէօր) : Սէհէմմէտ Լի փաշան նախ Կեղասի առջի հասանքը տեսնելու երթալու է, ու աշխատելու է հարք մը գտնալ որպէս զի գետի ջրերուն մէկ մասը ան երկիրներէն անցունէ, որոնք ինչուան հիմայ աննշակ կըմնան ջուր չըլլալուն պատճառաւ : Հասարակօրէն կըկարծուի Թէ, Բարձրապատիւ փոխարքան հալիւ Թէ երկու ամիսէն ետքը կրնայ դառնալ Վահիդէ :

Սուտանի չորս նահանգներուն համար սահմանուած

կառավարիչները, արդէն ճամբայ ելան իրենց տեղը երթալու . որոնց հետն է Սահմաիյալ Լիֆաթ Սէնէքի փաշան, ընդհանուր վերատեսուէր յիշեալ նահանգներուն : Կըհաստատեն Թէ աս վերջի փաշային հրաման տրուած է երթալ ու քննել ան լեռները, ուրտեղ Լիֆաթ փաշան ոսկի փոշիի հանք գտած էր . ու աս պատճառաւ Սէնէքի Լիֆաթ փաշան քանի մը հանքաքան, ու ականահատ (լաղըմճի) գործաւորներ տարաւ հետը :

Հաղարապետ Կալիսը Վահիդէէն եկաւ հոս : Լ. Ե. սուհետե 15,000 հոգիէ բաղկացեալ խումբ մը Լ. զեապանդիոյ ջրականները պիտի որ գտնուի միշտ : 7000 հաղար հոգին ամրոցներուն շինութեանը վրայ աշխատելու են, ու ցնացեալները անպակաս զինուորական կըթուլին ընելու են :

Սահտարածամի զգուշութեան համար շատոնց մէ հաստատուած առողջութեան ժողովը, Թէպէտու բաւական բարեկարգութեամբ կըկառավարուի, բայց Բարձրապատիւ փոխարքան ցանկալով որ Լալուպի տէրութիւնները ալ աւելի վստահութիւն ունենան աս ժողովոյն վրայ, նոր կարգադրութիւն մը հաստատեց, որ օտար տէրութեանց հիւպատոսներէն մէյմէկ փոխանորդ միշտ ներկայ գտնուին առողջութեան ժողովոյն մէջ, ու հոն եղած կարգադրութեանց ու քննութեանցը մասնակից ըլլան :

Բնգահանապէս աս երկիրը մեծ հանդուստութեան մէջ է, ու հասարակաց առողջութիւնը խիստ աղաւթով է մահտարածամի կողմանէ . որովհետեւ քանի մը ատենէ Դէր նոր զիպուած մը չլուցցաւ :

ՔԱՆԱՍՐԱՆԱՆ

Կնկան մը վրեժխնդրութիւնը :

Լին քաղաքը երթալու ճամբաներուն մէկուն մէջ, աստուերի ու տարի կար որ աղբատ բանուորներու գերգաստան մը կըննակէր, որոնք էին հայր մը մայր մը ու իրենց զակները . ամենքնին ալ խեղճութեամբ կապրէին շնչին վատակով մը, ու կըսպասէին որ օր մը բաղդներին բացուելով երջանիկ օրեր անցընեն : Լ. աս ակնկալութիւնը Թէպէտու անհիմն, բայց շատ կըմխիթարէր զերնը : Լ. տնց անբանիկ աղջիկը, որու անունն էր Վէր, տասնըվից տարեկան կար, ու շատ գեղեցիկ էր, որուն վրայ յոյս ունէին Թէ հարուստ մարդու մը տալով իրենց աղաղկ կըլլար : Լին ունէին որ գործարանի գլխաւորներէն մէկը, հարուստ բանուոր մը, կամ երեւելի վաճառատան գրագիր մը սիրահարելով իրենց նորահասակ օրիորդին, ու օրինաւոր ամուսնութեամբ աս գերգաստանին հետ միաւորուելով, նեցուկ ու օրնութիւն մը կրնար ըլլալ իրենց : Իրաւ աս բանը եկաւ ելաւ, բայց անանկ կերպով մը, որուն չէին ցանկար հայրը ու մայրը : Լինի հարուստ ու զինուոր վաճառականներուն մէկուն տղան

Ս. Լիֆ Սօրան անուն, տեսնելով աս աղջիկը, սիրահարեցաւ : Բայց աղջկան ծնողքը չորախացան աս բանիս վրայ, ինչու որ Ս. Լիֆ Սօրանը ունեւոր մարդ մըն էր, ու մեծ և ընդարձակ առուտորի տէր էր, բանուորին աղջիկը չէր կրնար առնելու : Լ. լի գեղեցիկ երիտասարդ ըլլալուն հրապուրելու ամէն դիւրութիւնները ունէր . ուստի աս սէրը ընտանեաց խաղաղութիւնը վրդովեց : Հայրը տեսնելով որ Վէր աշուրները գոց վտանքին դիմացը կըթաւ, փութացաւ զգուշացընել իր անմեղ աղջիկը :

— Ինչքա գլուխդ ժողովէ, ըսաւ, չըլլայ որ խաբուիս անոր խօսքերէն, դուն ընաւ Ս. Սօրանի կնիկը չպիտի կրնաս ըլլալ : Բայց Լին պիտի որ ըլլաս հապա, ո՞վ ամենամեծ Լստուած :

Սպրն ալ նոյն յորդորանքները կուտար ու կըխրատէր միշտ իր աղջիկը : Լ. քատ մարդը միայն զգուշացընել կրնայ, չկրնար հսկելու ու պահպանութիւն ընելու, վասն զի իր խելքը տուած է գիշեր ցորեկ կենաց ապրուստը ծարիւր : Վէր մտիկ ըրաւ խաբեալին խօսքերուն ու հաւատաց անոր ըրած խոստմունքներուն . քան զի սէրը ամէն բանի կըհատայ, ու կըկարծէ Թէ բոլոր հըրաշները կրնայ ընելու : Վէր Թող տուաւ հօրը տունը,

փախաւ մօրը քովէն ու գնաց Ս. Սօրանի հետ, իրաւ որ տղան երգում ըրած էր հանգեսով ու օրինաւոր պալով հարմարեցնել իրեն զանկիւ, ու փոխանակ ծածուկ տեղ պահելու զաղջիկը, իր տունը նստեցուց ու իր բարեկամներուն ալ ներկայացուց, բնակով Թէ քիչ ժամանակէն պիտի կարգուի հետը, միայն իր հեռաւոր ազգականին հաւանութիւնը կըհակառակէր աս մտաւոր միութեանը : Բայց աս խօսքը ճշմարիտ չէր : Ս. Սօրանը մէկէ մըն ալ կախում չունէր, ու բոլորովին ազատ էր իր ուղածին պէս կամքին հետեւելու : Վէրի հայրը ու մայրը արուն արցունք թափեցին ու լուցին, չկրնալով հարուստ մարդու մը կիրքերուն գէմ կենալ, բաւական սեպեցին Ս. Սօրանի միտքը ձգել Թէ, աղջկանը ու իրենց պատիւը անոր ձեռքն է, և Թէ ուշ կամ շուտ պատասխան ունի տալու : Բարոյականութենէ դուրս կըլլած աս ամուսնութեանը (որն որ կրնար բարի վախճան մը ունենալ) առջի տարին երջանիկ եղաւ . ինչու որ Վէր զաւկի մը տէր եղաւ, ու ասիկա գրաւ մըն էր օրինաւոր ամուսնութեան կատարուելուն : Լ. նորածին տղուն անունը Լիֆիէն դրին : Հայրը ասանկ զիպուածին մէջ բնական եղած զգացողութիւնը ունեցաւ, այսու ամենայնիւ ամուսնութեան վրայօր ամենէն խօսք մը չըացաւ : Բայց

ՄԱԿԵՒՈՆԻՒՄ

Սեպտեմբեր, 8

Այնպիսի օր օսման համար պատերազմական շրջանում մեր գաղութ 460 զինուորական, որոնք քաղաքիս մեծ ձմեռանոցը բնակեցուցին : Այս խումբը, որ առաջինը Վարդի Բեհեմի գործերուն կրկնաբար էր, ու հիմակ կանոնադր զինուորացի հետ միասնաբար էր, պիտի որ սպասէ իր գունդին մնացեալ զորքերուն, որոնք մօտ օրերս Պիլոնիայէն գալու են : Ուրտեղ արդէն քանի մը խումբ զինուոր հասած են Վարդիանուպոլէսէն : Այս ձմեռ 5-6 օսման համար պատերազմական նաւեր պիտի որ մնան մեր նաւահանգիստը : Ու 3-4 նաւ ալ Վարդի գունդին միշտ : Այս գաղութի միջոցները խիստ աղէկ հետեւանքներ ունենալու են երկու տէրութեանց սահմանակից քաղաքներուն մէջ : Ուրտեղ թէպէտեւ հիմակուհիայ բարեկարգութիւնը ու հասարակաց հանգստութիւնը անվրդով կրմնան. բայց ճշմարտանի գործքերը տակաւին կատարեալ վախճան մը չընդունելով, օսման համար կառավարութեան խոհեմ վարմունքը ապագայ դիպուածներուն համար, անշուշտ գովութեան արժանի է :

Մուստաֆա Կուրի փաշան ամէն օր կըստատուի հոս, ու արդէն իր պաշտօնատարները ու ծառաներէն մէկ մասը հասած են : Այս հիմնարկով Վարդի փաշան աս քաղաքի կառավարելը մօտ օրերս պիտի որ զայս Կաթիլայէն, իրեն յանձնուած պաշտօնը վարելու համար :

Կոստանդնուպոլիսէն օսման համար ճարտարագործ մը (հեծէնիէօր) հասաւ հոս, որ կառավարութեան հրամանովը Սօփիա պիտի որ երթայ, հոն տեղի ձը մերանոցին շինութեանը վերադառնալու ընելու համար :

ԱՐՏԱՔԻՒՆ ԵՄԻՔԵՐ
ԳԼԳԼԻՒ

Քաղաքական երեւելի դիպուած մը չպատահեցաւ նշանակութեան արժանի : Հասարակօրէն մեծ համար :

Վրէր որովհետեւ աղքատ էր, ու իր անձնատիրութիւնը միօրինակ չափազանց էր, իր փափակ ու դիւրազգաց բնավորութեանը պէս, վախճաւ անոր միտքը ձգելու ըրած խոստմունքները, շահախնդիր սեպուելու կարծիք մը չտալու համար : Այս օրանի սէրը մէկ տարի ալ տեւեց, բայց անկէ ետքը ձանձրանալով ասանկ միակերպ կեանք մը վարելէն, սկսաւ իր տնէն դուրս զբօսանքներ ու զուարճալի գրադմունքներ փնտրել : Այս ծաղկահասակ կինը դեռ քսան տարու չկար, իր գեղեցկութիւնը կատարեալ էր, ուստի թէ որ Այս օրանը քիչ մը մոտենալու ըլլար ու անոր առաքինութիւնները իր մոքին արդարապէս կշիռը կշիռու ըլլար, անշուշտ ան տոնը կիմանար որ իր մոքրեցուցած խեղճ բանուորին աղջիկը, անգին գանձ մըն էր : Իրաւ Վրէր մեծ յանցանք մը ըրած էր, բայց թէ որ անոր թողութիւնը տուող մը փրկեալը ըլլայինք նէ, միթէ յանցանքը գործել տուողը չէ՞ մի, որ յօժարամիտ յանգիման ըլլալ կըպարտաւորէր : Հիշեալ աղջկանը վրայէն աս բիծը (էքէ) վերցընելով, անոր ազնուական առաքինութիւնները ու գերազանց զգացումները յայտնի կըտեսնուէին, որոնցմով զարդարեր էր բնութիւնը : Արիւստարդ տղան ասոնք բնաւ չտեսաւ ու անոր յարգը չձանձցաւ, աչքէ ձգեց

զատութեան ու բարեկարգութեան մէջ է աս երկիրը, միայն եկեղեցական մէկ մասին վիճը կըշարուէնակուի միշտ համալսարանին դէմ, բայց ասիկա պղտիկ գործ մըն է, որն որ կը յուսացուի թէ քիչ ատենի մէջ կարգի կըդրուի կառավարութեան խոհեմ վարմունքովը :

Նախկին դուքսը ու զբոսահայտի Տէնքէքէն Կրէմա ըստած շրջանում մտնալով Վրէր պիտի որ երթան, ուրտեղ տասը օր մնալէն ետքը (սթէնտ պիտի անցնին : Վրէրի հրամանատարութիւնը ծովապետ Վազիին յանձնուելու է :

Սպանիայի թագուհին չափահասութիւնը հրատարակուած ըլլալով, անոր մայրը պատրաստութիւն կըտեսնէ իր հայրենիքը երթալու : Հայտնի է որ Սարի Վրիտին թագուհին Սպանիայի խոռովութեանը պատճառաւ քանի մը ատեն է որ Վազիին կըբնակէր :

Վրէրի գալիս ու Վազիին մէջ երթեալութիւն ընելու շրջանաւերուն շինութիւնը շատ առաջ կ'երթայ : Ասոնց ամէն մէկը 450 ձիու ոյժ ունենալու է, ու պատերազմի ժամանակ կ'ընալու են թնդանութիւնը ընդունել : Կառավարութեան ճարտարագործներուն միջոցով կըշինուին աս ամէն շրջանաւերը, որոնց աղուորութիւնը արհեստագէտ մարդիկնէրը անգամ կըզմայլեցնէ : Հիշեալ շրջանաւերուն անունները հետեւեալներն են. Վրիտօֆ, Վրիտօֆ, Իւլօ, Տարիւս, Սաթրան, Սպարտոր, Վանատա, Վանտիպ, (Ռէնօք, Վրիտօֆ, Կրօնիւնտ, Սօնթէղիմա, Վանատա, Վանտիք, ու Վրիտօֆ : Ասոնց և ուրիշ չորս շրջանաւերու շինութեանը համար կառավարութիւնը 28 միլիոն ֆլուսք ծախք ընելու հրաման տուած է ծովային զօրութեանց պաշտօնատարին :

ՍՊԱՆԻԱ

Կառավարութիւնը հոգով չափ կաշխատի Իզուպէլ Է Սպանիայի թագուհին չափահասութիւնը օր առաջ հրատարակել տալ. ու աս երեւելի գործին ընելութեանը համար սահմանուած հոգաբարձունքուն ազգայնաբարութիւնը հիմնուելու 18ին փոխաւ

զանկաւ, մոռցաւ բոլոր իր երգումները, ինչուան իր զաւակը երեսի վրայ թողուց, ալ դժուար եղաւ ապրիլը : Վրէրի հետ գոռոզութեամբ ու երեւմի ալ գազանաբար կըվարուէր : Այս տարաբաղդ կինը համբերեց ամէնուն ալ իր զակին սիրոյն համար, որ հազիւ ընդուն բացուած քանի մը բաւ կըթոթովէր : Վրէրի նորահաս մանկան վիճակը, որքան խեղճ պիտի ըլլար թէ որ հօրմէն զատուէր նէ : Այս դժբաղդ պարագաներուն մէջ Վրէր միտքը բերաւ իր հօրը խրատները, դառնապէս լացաւ իր յանցանքին վրայ, իր զակին վրան, բայց ինչօգուտ ատեն անցած էր : Այս օրանի չարաչար վարմունքներէն խեղճ կնիկը յայտնի կըգուշակէր որ զինքը ձգելու է :

Այս օրանը ալ սէր չունենալով, աղէկ հասկեցաւ որ ասանկ առանց օրինաւոր ամուսնութեան կին մը իր տունը պահել, իրեն յարգին (քրէտիմօ) շատ վնաս պիտի տար, ուստի միտքը դրաւ կարգուիլ, բայց Վրէրի հետ չէ : Սթէր տակ տուաւ իր երգումները, մոռցաւ իր զաւակը, որուն երեսը անգամ չէր նայեր, ու անոր դժուարութիւնը ալ իրեն անարժան կըսեպէր, ու վերջապէս ինչորեք հարսնութեան մէկ օրիորդ մը շորքենախա անուն, որ իրեն ազնուապետական ցեղէն էր, բայց զանկաւ առնելու համար պէտք էր Վրէրէն հրապարակաւ բաժնու

նորդներուն (տէփիլթէ) ժողովարանը կարգապահուցաւ, ուրտեղ մեծ բաղնիքին ժողովուած էր : Այս ազգաբարութեամբ յիշեալ հոգաբարձունքը կը ծանուցանէն թէ ժամանակիս պարագաներուն նայելով թագուհին չափահասութեան հրատարակումը անհրաժեշտ հարկաւորութիւն մըն է Սպանիայի հանգստութեանը ու բարեկարգութեանը համար, որովհետեւ խռովայոյզ մարդկանց ապօրինաւոր պահանջները կըվերջացնէ ու քանի մը երեւելի անձանց անհիմն ակնկալութիւնները բոլորովին կը ոչնչացնէ : որոնք տէրութեան կըշանկութեանը ու յառաջադիմութեանը հոգ տանելուն տեղ, իրենց մասնաւոր կերքերուն ու փառասիրութեան միայն կըհետեւին, ու հասարակութեանը զայնակութիւն ու խռովութիւն կըպատճառեն : Այս ազգաբարութեան թողութիւն կարգապահութիւն ետքը, փոխանորդները ընդունին ամէնքն ալ հաճութիւն տուին, որ թագուհին չափահասութիւնը հրատարակուի, բայց մօտիւ Վրիտուհան աս առաջարկից որ տէրութեան երեւելիներէն քանի մը հողի խորհրդական տրուի Վրիտին Վահապաւութեանը ու անոնց օգնականութեամբ ու խրատով միայն կարող ըլլայ թագուհին իր իշխանութիւնը վարելու, ինչուան որ դաշնադրական օրինաց համեմատ չափահասութեան պայմանաժամը հասնի : Սօսիւ Սիւրէն ևս խնդրեց որ թագուհին չափահասութիւնը հրատարակուելու ատենը ընդհանուր ներողամտութիւն ու անյիշատակութիւն չը նորհուի ամէն քաղաքական յանցանքներուն : Այս առաջարկութեանը վրայօք հարկաւոր եղած քննութիւնները ըլլալէն ետքը, հասարակօրէն կըկարծուի թէ կառավարութիւնը շուտով կարգի կըդնէ զանոնք :

Ապստամբած քաղքներէն մէկ քանին անձնատուր եղան ու հնազանդեցան. բայց Պարչէլին ու Ժիւրի ապստամբները տակաւին յամուեալ կրմնան : Այսու ամենայնիւ կառավարութեան զօրքերը շատ նեղի մէջ ձգած են զանոնք. ուստի կը յուսացուի թէ շատ չանցնիր, ասոնք ալ պիտի որ պարտաւորին անձնատուր ըլլալ : Կառավարութեան բարի դիտաւորութիւնները ու հայրենասիրութիւնը օրէ

իլ, ու մայրը տղուն հետ մէկտեղ դուրս վնտուի : Այս օրանը աս բանը ընելու յօժարամտութեամբ յանձնառու եղաւ, ու Վրէրին իմացուց թէ կըպարտաւորէր ալ տնէն ելելու :

— Այս իմ զաւակս, պօռաց խեղճ մայրը, միթէ միտքը զատուի է իս իմ զակէս :

— Աստուած չընէ, ըսաւ մոքրեցուցիչը սուր երեսով մը :

Վրէրի համար անկէ ետեւ ամէն բան ըմբեր էր, ալ յուսալու տեղ մը չունէր անանկ մէկ մարդէ մը, որ իր անգրանիկ զաւակը թող կուտար խեղճութեան ու անուն մը չունենալու անարգանաց մէջ : Ժողովքը կնիկը իր ունեցած լաթերը, ու քանի մը կտոր սակաւագին անգամանակներ, բռնեց տղուն ձեռքէն, ու սրտէն արուն արցունք երթալով, ամօթը ձախտին վրայ, ելաւ նենգաւորին տնէն դուրս, մէյմըն ալ հոն չմտնելու հաստատուն մտքով :

Աստուածաշունչ գրքին տեղեակ ըլլալով միտքը ինկաւ Վրէր, որ իր խմայել տղուն հետ անապատը խրուեցաւ. բայց պիտի գտնէր մի արդեօք ինքն ալ մէկ հրեշտակ մը որ իր տղուն ծառութիւնը անցնէ : Օրդը մը ու պատկառանքը չթողուցին որ իր հօրը տունը

որ յայտնի ըլլալով՝ գրեթէ ամէն խաղաղասէր ու բարեմիտ մարդիկ անոր կողմնադրած ու ջատագով են . ուստի Թշնամիներուն և հակառակասէր ան ձանց ազդեցութիւնն ալ շատ տկարացած է :

ՄԱՆԴԱ

5 'Արեւմտեան :

Եւրոպայի Թագաւորին տղան՝ ()մալի զուբար, Լիւթիմոնի Գլխորէնցա պորտուէր զայցի է : ու հոկտեմբեր 15ին նորին Լիւթիմոն զարձէր է . ուրտեղ Բաժնէ ըստած պատերազմական գաղղ իսպի շոգե նաւը մանալով : Զիւլիմա Վէքթիա հասեր է հե տեւալ օրը : Եւ բողբին կառավարիչները պատիւ ունեցան ներկայանալու արքայազուն իշխանին : որ արժանաւոր յարգութեամբ ընդունեց զանոնք : Բարձրապատիւ ()մալի զուբար Զիւլիմա Վէքթիայէն շը ուր գնաց Գաղղ իոյ գեսպանին ու հիւպատոսին ընկերութեամբ :

Յիշեալ արքայազուն իշխանը նոյեմբեր 2 ին Մալթա եկաւ . Բաժնէ շոգե նաւով : ուրտեղ իրեն բարձր աստիճանին արժանաւոր պատիւը ընդունե լին ետքը : երէկ ճամբայ ելաւ Նիքոլայի երթալու :

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Երէնք : 7 'Արեւմտեան :

Խորհրդարանը անխնջ ջանքով կաշխատի հա սարակութեան միտքը շահել : ու երեւելիներուն զաշխարհական կառավարութեան հաստատութեանը վրայօք ունեցած զանազան կարծիքները քիչ մը մէկմէկու համաձայնել . այսու ամիսայնի խիստ զժուար կերեւնայ աս բանը ձեռք բերել . ինչու որ ամէն մէկը իր մտայն վրայ հաստատ կըմնայ : ու ինքընքը բաւական կըկարծէ տէրութեան ու կառա վարութեան կարգ կանոն գնել : Բողային ժողովը , որն որ նոյեմբեր 1ին պիտ' որ սկսէր : հարկ եղաւ յիշեալ ամսուն 8ին թողուլ . ինչու որ տակաւին ամէն նահանգներուն փոխանորդները եկած չէին Եւ Թէնք : Վերջապէս վաղը առտու պիտ' որ սկսի աս

դառնայ . նաեւ Լիոն քաղաքն ալ բնակիւ չէր ուզեր : Թէպէտ ինքը հոն առանձնութեան մէջ միմեկուկ ապ ընէր , բայց իր գժբաղդութիւնը ծանօթ էր շատերուն . ուստի անոնց կարեկցութեանն ու նախատինքնն միօրինակ կըլլանար : Մասն կառքի մը մէջ , որ ան ժամանակը անկէ կանցնէր , ու երբ որ իր զաւակը ծնկուրներուն վը րայ դեռ կըքնանար՝ հասաւ Փարիզ . ուրտեղ ամէն բան կըհանդիպի թէ մոլութիւն և թէ առաքինութիւն , թէ բարեբաղդ և թէ գժբաղդ դիպուածներ :

Եւ միջոցիս մէջ Մ . Մօրանը կարգուեցաւ շորդէն սիայի հետ , որ հարուստ ու մեծամիտ օրիորդ մը ըլլա լով , պղտիկութիւն կըսեպէր իրեն որ երկը առեւտրա կան զբաղանքներ ունենայ : շարուստ վաճառականները միշտ կուզեն աղետակամներուն հետ խնամութիւն ընել , ու աս խնամութիւնները շատ անգամ իրենց կործանաւ նը պատճառ եղած են : Վասն զի աղետակամները շատ կըլլան ու ամենէին վերջը չեն մտածեր . ասոր հակառակը վաճառականները իրենց ծախքը գիտցող ու զգուշաւոր կըլլան : Եւսանկ մէկմէկու հակառակ եղած սկզբ բունքներէն մէկը հարկաւ քան զմիւսը պիտի գերազան ջէ . ու ըստ որում մոլութիւնը առաքինութեանն շատ դիւրին է , անոր համար չար սկզբունքներն են որ միշտ

ժողովը , ու Թագաւորը կէս օրէն երկու ժամ առաջ մեծ հանդէսով պիտ' որ գայ , ատենաբանութիւն մը ընելու համար : ինչպէս սովորութիւն է ասանկ ժողովներուն մէջ :

Թէպէտեւ ընդհանրապէս հասարակութեան խորհուրդները հանդարտ չեն , ու ամէն կերպ կիրքերը շարժման մէջ են , այսու ամիսայնիս հարկաւոր է զաժ միջոցները ու զգուշութիւնները գործքի դըր ւեցան , որպէս զի ազգային ժողովին ատենը խոռ վութիւն մը չծագի ու հասարակաց հանգստութեա նը ու ապահովութեանը վնաս մը չըլլայ :

Նոյեմբեր 3 թուով Միւնիքի ըստած յոնարէն օրագրոյն մէջ կըկարդացուի :

«Պաշտօնատարներուն ժողովը անցած օր դաշնա դրական կառավարութեան (քոնսթիտուիոն) վը րայօք խորհուրդ ըրին , որն որ ազգային ժողովոյն որոշմամբ գործքի պիտ' որ դրուի : Պաշտօնատար ները միաբան հաճութեամբ արժան համարեցին որ երկու ժողովարան հաստատուի : ու անոնց օրինա դրական իշխանութիւն տրուի . այսինքն մէկը նա հանդէսը փոխանորդաց ու միւսը ծերակոյտի ժո դով : Բայց տակաւին ստոյգ տեղեկութիւններ չու նինք թէ արդեօք ծերակոյտին առջի ընտրութիւնը ազգային ժողովը մը պիտ' որ ընէ , կամ թէ աս ընտրութիւնը նոյն ժողովոյն առաջարկութեամբը ըլլալու է : Կերեւի թէ պաշտօնատարաց յիշեալ ժողովոյն մէջ խորհուրդ եղեր է նաեւ Թագաւորա կան աթոռին ժառանգութեանը վրայօք , ու ամէնքն ալ համաձայն են թէ ()թոն Թագաւորին ժա ռանգները , ո՛վ որ ըլլայ պէտք է որ արեւելեան է կիւղեցոյն հետեւի : Եւ բանը խիստ իրաւամբ է , ու նոյն ինքը Թագաւորը հաստատեց ժամանակին՝ մաս նաւոր դաշնեթով մը իր ամուսնութեան պայմանա դրութեանը մէջ . ու երբոր Լաւոպայէն դարձաւ , Թագուհին ներկայութեանը խմացուց աս դաշնեթը Սուրբ Միքայիլի անդամներուն , որոնք խիստ ջեր մեռանդութեամբ օրհնեցին Վեհափառ ամուսիննե րը : Թէ որ Թագաւորին ժառանգը չափահաս չըլ ւալով հարկ ըլլայ փոխանորդներ կարգել , պաշ

յաղթող կըհանդիսանան : Մօրանի կնկան պակտութիւն ները իր երկանը սովորութիւններուն յաղթեցին . Բէր անոր սրտին մէջ աշխատութեան ու բարեկարգ վարմուն քի սերը ձգեր էր , անոր սովորեցուցեր էր իր ժամանակը աղէկ բանեցնել . ընդհակառակը շորդէնսին անոր սովորեցուց ժամանակը փուճ աղը կորսնցնելու ու շատ լուծիւն ընելու . շատ կրօնէր ասիկա իր երկը , մանաւ մանք իր ամուսնութեան առջի տարիները քիչ անգամ միմեկ կըձգէր զինքը , աղէկ գիտնալով թէ ի՞նչ սաստիկ սէր ունէր Բէրին հետ իր ամուսնութեանն ստալ : Մօրանի կնկը կընախանէր անցեղոյն վրայ . իրեն ըսեր էին թէ՛ Բէրը գեղեցկութեան կողմանէ իրեն կըգերա զանցեր , ու նաեւ զաւկի մըն ալ տէր էր : Թէպէտ Մ . Մօրանը իրեն զաւակ ընդունած չէր զանիկա , բայց կը նիկը բանի որ միտքը կըբերէր նէ աս բանը , ինչ ըլլալը չէր գիտեր , որովհետեւ զաւակ չունէր ինքը :

Տարիներ եկան անցան ու Մ . Մօրանը , որուն ծախ քերը աւելցեր էին ու առուտուրին մէջ նոյն շահերը չէր ընէր ինչպէս ատեն մը , ուզեց ընդարձակել զան . ուստի Փարիզու քանի մը վաճառականներու հետ առեւտրական հաղորդակցութիւններ հաստատեց , մանաւանդ մօսկա Վիլիէր Ը օստե հանդէնի հարուստ սեղանու օրին հետ

տօնատարները որոշեցին որ նոյն փոխանորդները պէտք է որ ամէնքն ալ յոյն ըլլան ազգաւ : Բէր գիտէր , որ աս ամէն ըսածներնուս վրայօք պաշտօ նատարները համաձայն են , ու միտք ունէին Կորին Վեհափառութեանը հետ խորհուրդ ընել . բայց չենք գիտեր թէ ինչուան հիմայ կըցան մը աս խօս քը բանալ Թագաւորին :

ՓԱՆՈՒՄ ԵՆՈՒՐԻ

Օգոստոս , 19 'Արեւմտեան :

Թէպէտեւ անցածները գրած էինք թէ Բարձրա պատիւ Կերսէս Սրբազան Կաթողիկոսը Բեդրո պուրկէն ելաւ Սուրբ Եւթիմիէն երթալու համար , բայց ետքէն առնուած արժանահաստ նամակները կըծանուցանեն թէ անձնական ծանր հիւանդութեան մը պատճառով պարտաւոր էր էտ Թողուլի ճամ բորգութիւնը : Թէեւ հիմակուհիմայ , գոհութիւն Եստուծոյ առողջութիւն ստացեր է , բայց տակաւին քիչ մը տկարութիւն ունենալով , անանկ որոշ ւեր է որ 1844 ապրիլ ամսու մէջ ճամբայ ելլէ :

Բեդրոպուրկէն կըգրեն նաեւ թէ Բարձրապատիւ Սրբազան Կերսէսը իր հիւանդութեանն առաջ , օ զոստու 13ին հանդիսաւոր պատարագ մատուցեր է Լազարեանց Վսեմափայլ իշխանաց եկեղեցոյն մէջ , ու նոյն օրը յիշեալ պայազատաց բնակարա նը մեծ ու փառաւոր հացկերոյթ եղեր է ի պատիւ Բարձրաշուք Սրբազանին . ուրտեղ հրաւիրուած են եղեր Կայսերութեան բոլոր խորհրդակները և մե ծամեծները : ու նաեւ Լաւոպայի օտար տէրութեանց գեսպանները : Եւ հացկերոյթին համար Վսեմա փայլ Լազարեանց իշխանքը նոյն օրը տասը հաղար րուպլէն աւելի ծախք ըրեր են : այսինքն յիսուն հաղար տաճկի զուռուշի չափ :

—Վաւանայէն եկած լուրերը կըծանուցանեն թէ , մօտ օրերս սաստիկ ալէկոծութիւն պատահելով նոյն նաւահանգիստը , վեց նաւ ջրասոյղ եղեր են շատ վնասներ պատճառելով :

—Գաղղ իոյ շոգե նաւը Բեհամէս ըստած , որ երէկ կըսպասուէր Կոստանդնուպօլիսէն , Ուրլային

որ դպրատան դասակիցն էր , ու միայն քանի մը տարիով իրմէ մեծ : Մօրանի նեղութիւնները օրէ օր աւելցան , ու իր կարգուեղէն ինը տարի ետքը , իր կնկանը օժիտը գը րաւը դրած էր , ու ստիպուէր էր հետեւեալ նամակը մօ սիւ Վիլիէրի գրել :

«Ես Փարիզ գալու համար ճամբայ կելլեմ , գրեթէ քու քովը պիտի ըլլամ նամակս քեզ հասնելուն պէս . . . Թէ որ բարեկամի մը ձեռքը՝ վրայ հասած կործանումէն իս չխաղած նէ , շուտով պիտի կորսուիմ . . . Բեդր ա պակներ եմ իբրեւ մէկ եղբոր մը : Եւ պիտի իմացընեմ քեզ ինչպէս կընաս ազատել իս առանց քիչ վնաս մը ըլլալու , ու ծանուցանելու եմ ի՞նչ երաշխաւորութիւն ներ կընամ տալու : Կուն միայն կարող ես իմ յարգս ու պատիւս պահելու . քեզի միայն կընամ , սիրելիդ Վիլիէր , բանալ իմ սիրտս առանց վտանք մը վախնաւ լու» :

(պիտի շարունակուի .)

